

Bijlage persbericht

Simulatieprogramma's RdMC voor 1-zorgroute

Het Ruud de Moor Centrum (RdMC) van de Open Universiteit, heeft in een samenwerkingsverband een tweede simulatieprogramma ontwikkeld voor het opstellen van groepsplannen volgens de principes van 1-zorgroute: 1-zorgroute 'sociaal-emotionele ontwikkeling'. Dit simulatieprogramma is tot stand gekomen in samenwerking met de opleidingen speciaal onderwijs van Fontys Hogescholen, Hogeschool Utrecht/Seminarium voor Orthopedagogiek en Hogeschool Windesheim.

Voorafgaand hieraan ontwikkelde het RdMC eerder al het simulatieprogramma '1-zorgroute: technisch lezen'. Beide programma's maken deel uit van het project 'Weer samen naar school - Plus'. Binnen dit project wordt leraren en pabo-studenten in het Primair Onderwijs (PO), door middel van simulatieprogramma's, de mogelijkheid geboden interactief ervaring op te doen met de principes van 1-zorgroute.

Weer samen naar school

Het project 'Weer samen naar school' (WSNS) van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) richt zich op leerlingen die extra zorg en begeleiding nodig hebben. Geprobeerd wordt om deze voorziening zoveel mogelijk op basisscholen zelf aan te bieden.

In maart 2002 ging het project 'WSNS Plus' van start. Onder de verantwoordelijkheid van landelijke onderwijsorganisaties geeft dit project een nieuwe impuls aan het bestaande WSNS-beleid.

1-Zorgroute

Omschrijving

1-Zorgroute is een onderdeel van het WSNS plus project. Het beschrijft op welke wijze in de groep, op school en in samenwerkingverband zorg aan leerlingen het best kan worden vormgegeven.

De 1-zorgroute is gebaseerd op de cyclus van 'handelingsgericht werken' (onder andere: Pameijer en van Beukering, 2006). De cyclus bestaat uit de volgende stappen:

1. Het verzamelen van gegevens over leerlingen in een groepsoverzicht en het evalueren van het vorige groepsplan;
2. het signaleren van leerlingen die extra aandacht nodig hebben;
3. het benoemen van de onderwijsbehoeften van leerlingen;
4. het clusteren van leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften;
5. het opstellen van een groepsplan;
6. het uitvoeren van het groepsplan.

Informatiebox

Het project WSNS Plus en de KPC Groep, een adviesorganisatie voor onderwijs en opleiding, stelden een informatiebox samen (Clijsen, 2007; Clijsen en anderen, 2007). De box bestaat uit:

- Een brochure over de 1-zorgroute;
- een handreiking voor leraren en Intern Begeleiders (IB-ers);
- draaiboeken voor de invoering van de 1-zorgroute op scholen en het vormgeven van de 1-zorgroute binnen het samenwerkingsverband.

Simulatieprogramma 1-zorgroute: sociaal-emotionele ontwikkeling

In de onderwijspraktijk wordt veel gewerkt met de 1-zorgroute op het domein van leerontwikkeling. Het RdMC ontwikkelde binnen dat kader eerder het simulatieprogramma 'technisch lezen'. Voor het domein sociaal-emotionele ontwikkeling vinden veel leraren werken met 1-zorgroute nog lastig. Hoe benoem je bijbehorende onderwijsbehoeften? En hoe kun je alle leerlingen in je groep adequate ondersteuning bieden? Het zijn voorbeelden van vragen die zich al gauw voordoen. Om leraren, ook op dit domein, meer ondersteuning te bieden, is door het RdMC een tweede simulatieprogramma ontwikkeld.

Voor het simulatieprogramma sociaal-emotionele ontwikkeling is een ontwerp gemaakt met als doel onderkenning (figuur 1) en vervolgens clustering van onderwijsbehoeften:

1. De leerling/omgaan met zichzelf;
2. de relatie met de leraar;
3. omgaan met andere mensen, met name medeleerlingen;
4. werkhouding.

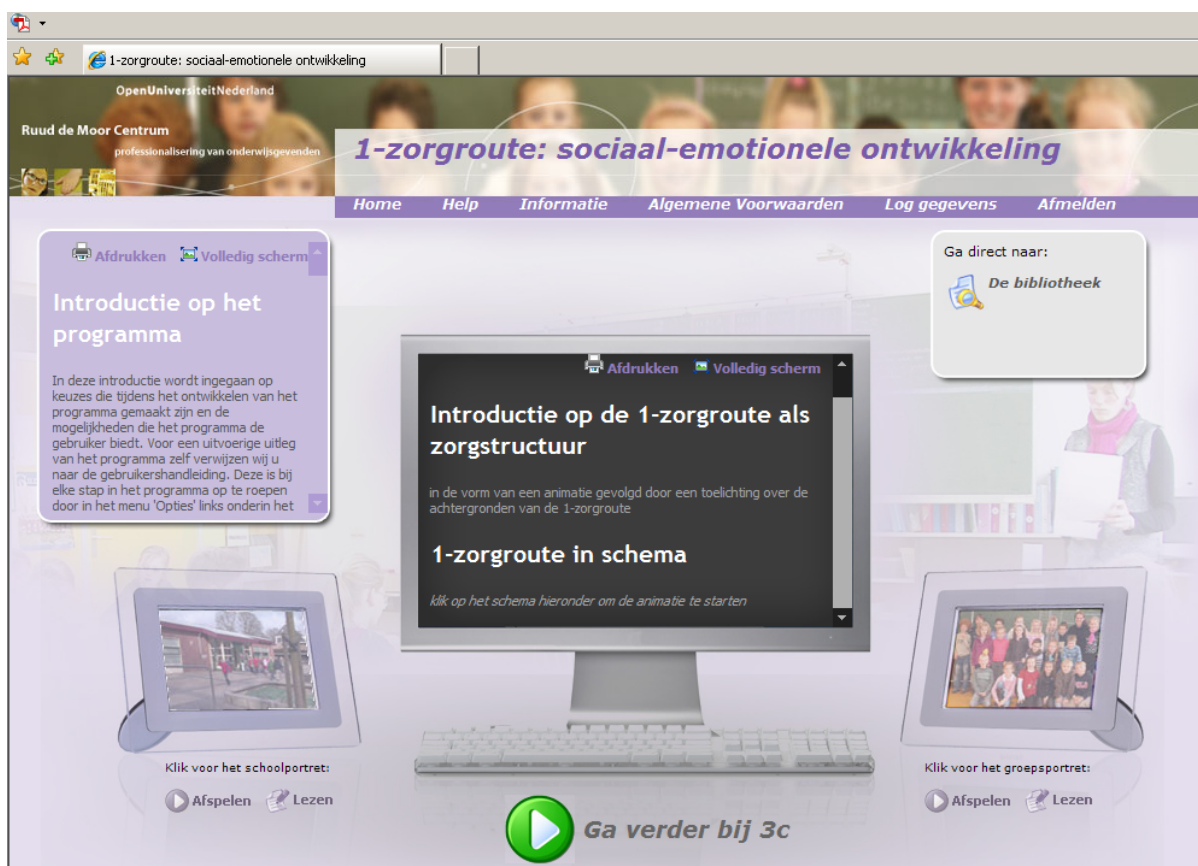
<p>de leerling/ omgaan met zichzelf</p> ☐ Behoeftte aan veiligheid ☐ Behoeftte aan vertrouwen in zichzelf ☐ Behoeftte aan contact en heeft het nodig om ergens bij te horen ☐ Behoeftte om initiatieven te kunnen ontplooiën ☐ Behoeftte om verantwoordelijkheid te mogen dragen ☐ Behoeftte aan het (her-)kennn van eigen grenzen ☐ Behoeftte aan uitdaging en prikkeling ☐ Zicht nodig op eigen kunnen (en waar hij/zij goed in is) ☐ Zicht nodig op datgene wat hij/zij graag wenst ☐ Behoeftte om eventuele opgedane teleurstellingen te verwerken ☐ Voldoende beweging nodig, vooral inspannende lichaamsbeweging, die het kind helpen zich beter te concentreren en tot rust te komen ☐ Behoeftte aan inzicht in regels van vrije sociale situaties ☐ Behoeftte aan inzicht in regels van gestructureerde sociale situaties <p>kies behoefte</p> <p>de relatie met de leerkracht</p> <p>kies behoefte</p> <p>omgaan met andere leerlingen</p> <p>kies behoefte</p> <p>verhouding</p> <p>kies behoefte</p>	 Bjorn	Bekijk					v	v
	 Famke						g	g
	 Joel						g	g
	 Lauren						rv	g
	 JanArie	Bekijk					g	g
	 Cheyenne	Bepaal					rv	g
	 Yoram	Bepaal					rv	g
	 Morgan						g	g
	 Bjorn	Bekijk					rv	g

Figuur 1: het bepalen van specifieke onderwijsbehoeften

Voor het sociaal-emotionele domein is een groslijst opgesteld (Meersbergen, E. van (2009). *Ondersteuningsbehoeften van het sociaal emotioneel domein. Een voorlopige overzichtlijst*. Heerlen: Ruud de Moor Centrum/Open Universiteit, WOSO).

Doelstelling

Het doel van 1-zorgroute: sociaal-emotionele ontwikkeling (figuur 2) is zicht krijgen op eigen handelen (het zichtbaar maken van eigen pedagogische 'footprint') en het leren werken met groepsplannen vanuit het perspectief van 1-zorgroute. Concreet betekent dat; het realiseren van zorg op maat binnen de eigen klassensituatie, door de eigen leraar en voor zoveel mogelijk leerlingen. Daarmee ligt het accent op de stappen die nodig zijn voor het maken van een groepsplan. Het groepsplan moet aansluiten op de onderwijsbehoeften van leerlingen. De gebruiker van het programma oefent met het maken van groepsplannen binnen de 1-zorgroute. Hij krijgt de verantwoordelijkheid over een in werkelijkheid bestaande klas – groep 4 - en maakt een groepsplan voor 'sociaal-emotionele ontwikkeling'. Om optimaal gebruik te kunnen maken van alle mogelijkheden die het programma biedt, bestaat de mogelijkheid een koppeling te maken naar een eigen klas en/of school. Het is wenselijk dat gebruikers van het programma enige ervaring en/of betrokkenheid hebben met lesgeven op een basisschool. Dit vergemakkelijkt het maken van een groepsplan binnen het programma.

Figuur 2: de homepage van het simulatieprogramma

Om zicht te krijgen op de onderwijsbehoeften van leerlingen kan de gebruiker het leerlingendossier raadplegen (figuur 3). Het dossier bestaat uit:

- Een introductiefilmpje van de leerling;
- een ingevulde PDO SEO signaleringslijst;
- sociogrammen;
- een lijst met rapportbeoordelingen;
- een opsomming van observaties door de leraar;
- een overgangsrapportage.

Bij een select aantal leerlingen wordt het dossier uitgebreid met verdere achtergrondinformatie.

<p>onderwijsbehoeften blijken te hebben.</p> <p>Vink in het overzichtsscherm onderaan de vakjes aan die van toepassing zijn.</p> <hr/> <p>Map Yoram</p> <p>Voorblad dossier Leerling stelt zich voor PDO SEO signaleringslijst Sociogram - taakgericht samenwerken Sociogram - sociaal samenwerken Beoordelingen en aantekeningen leerkracht Overgangsrapportage Ouderrapportage Observatie Gesprek leerkracht - leerling Gesprek leerkracht - ouder SCOL Interactiewijzer (BOTS) Zelfbeeldschaal</p>	Michael	<i>Bekijk</i>					rv	v
	Marijn						rv	g
	Bjorn	<i>Bekijk</i>					v	v
	Famke						g	g
	Joel						g	g
	Lauren						rv	g

Figuur 3: het leerlingendossier uitgebreid met achtergrondinformatie

Het gedrag van leerlingen is onlosmakelijk verbonden met het gedrag van hun leraar. Het programma besteedt daarom expliciet aandacht aan de invloed van de leraar op dit gedrag, maar ook aan de interpretatie hiervan (figuur 4).

- de sociogrammen
 - de rapportcijfers
 - de aantekeningen van de leerkracht (let op: deze kunnen overbodige en/of tegenstrijdige informatie bevatten; beperk je tot de informatie die je eerder voor sociaal-emotionele ontwikkeling van belang achtte).

Bekijk ook in de leerlingmap het filmmateriaal.

Vink in de tabel de vakjes aan van de kinderen bij wie je specifieke onderwijsbehoeften vermoedt.

Opties

- De bibliotheek
- Uitleg over het programma
- Afmelden

Map Josta

Uitleg: invloed van leerkrachtgedrag op de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen

Marit	☒					rv	g
-------	-------------------------------------	--	--	--	--	----	---

kies leerlingen

Figuur 4: de leraarmap

Bronmateriaal

De ontwikkelaars van het simulatieprogramma hebben zoveel mogelijk gebruik gemaakt van materiaal afkomstig uit bestaande gegevens. Het ging om een bestaande groep 4 op een bestaande basisschool. Het oefen karakter van het programma maakte het noodzakelijk ook fictieve gegevens te gebruiken. Zo zijn op enkele plaatsen gegevens over sociaal-emotionele ontwikkeling verder aangevuld om de gebruiker een vollediger beeld van de leerling te geven. Ook is het oudergesprek in scène gezet en zijn er gedragslijsten gehanteerd die tot dan toe niet eerder op de school werden gebruikt.

Het materiaal bestaat uit filmbeelden en teksten. Dit materiaal wordt op de volgende manieren gebruikt:

- Illustratief
- Instructief
- Informatief

Het programma beschikt ten slotte over een uitgebreide bibliotheek met informatie over veel relevante onderwerpen en instrumenten.

Proces

Om te komen tot het groepsplan volgt de gebruiker de stappen 1 tot en met 5 van de 1-zorgroute (figuur 5):

1. Het verzamelen van gegevens over leerlingen in een groepsoverzicht en het evalueren van het vorige groepsplan.
2. Het signaleren van leerlingen die extra aandacht nodig hebben.
3. Het benoemen van de onderwijsbehoeften van leerlingen.
4. Het clusteren van leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften.
5. Het opstellen van een groepsplan.
6. Het uitvoeren van het groepsplan.

Open Universiteit Nederland
Ruud de Moor Centrum
professionalisering van onderwijsgeevenden

1-zorgroute: sociaal-emotionele ontwikkeling

Home Help Informatie Algemene Voorwaarden Log gegevens Afmelden

Begrijpen

3 Onderwijsbehoeften benoemen

1a 1b 2a 2b 2c 3a 3b 3c 4 5 6

Vorige

Opdracht

Om te kunnen beslissen of de gesignaleerde kinderen inderdaad specifieke onderwijsbehoeften hebben is het belangrijk te begrijpen waardoor de bij hen gesignaleerde bijzonderheden veroorzaakt worden. Als oefening ga je Marijn, Yoram, Cheyenne en Jelle nader bekijken.

Maak een keuze welke verklaring volgens jou het meest waarschijnlijk is. Soms kun je dan de conclusie trekken dat deze kinderen nu geen specifieke onderwijsbehoeften hebben en ze voor hun ondersteuning voldoende hebben aan de aanpak van de bij opdracht 2b beschreven algemene onderwijsbehoeften. Het kan ook zijn dat je bij een kind nog over onvoldoende informatie beschikt om nu al een beslissing te nemen. Je meldt het kind dan aan voor de **leerlingbespreking**.

Vink in het overzichtsscherm onderaan het vakje aan dat van toepassing is.

Opties

De bibliotheek

Verklaring van leerlinggedrag

Selecteer extra kolommen

	Verklaringen	sociaal-emotioneel functioneren: signalering met PDO SEO Eduforce	sociaal-emotioneel functioneren: sociogram - taakgericht samenwerken	sociaal-emotioneel functioneren: sociogram - sociaal samenwerken	aantekeningen leerkracht	beoordeling op het rapport: gedrag in de groep	beoordeling op het rapport: leerling
Josta							
Robin		i	i	i	i	g	
Michael		i	i	i		rv	
Marijn	Bepaal	i	i	i	i	rv	
Bjorn		i	i	i	i	v	
Famke		i	i	i	i	g	

Figuur 5: een stap uit het programma

Rapportage

Na elke stap en keuze geeft het programma feedback (figuur 6). De gebruiker kan het detailniveau van deze feedback zelf instellen.

Ruud de Moor Centrum
professionalisering van onderwijsgeevenden

1-zorgroute: sociaal-emotionele ontwikkeling

Home Help Informatie Algemene Voorwaarden Log gegevens Afmelden

Waarnemen
2 Signaleren

1a 1b 2a 2b 2c 3a 3b 3c 4 5 6

Vorige Volgende

Feedback **Uitgebreid**

Je hebt deze opdracht goed afgerond.
Je kunt door naar 3a.

Je hebt alle leerlingen met mogelijk specifieke onderwijsbehoeften geselecteerd.

Keuze Marijn:
Dit is juist.
Zijn werkhouding lijkt zorgelijk. Nadere analyse is zinvol.

Keuze Marit:
Dit is juist.
Haar sociale contacten beperken zich vrijwel uitsluitend tot Mandy en Liana. Ook is haar werkhouding zorgelijk. Dit verdient nadere analyse.

Keuze Marnic:
Dit is juist.
Zowel op grond van zijn matige taakgerichtheid/concentratie en werktempo als zijn matige populariteit in de groep is het aan te bevelen om zijn situatie nader te gaan analyseren.

Keuze Michael:
Dit is juist.
Met technisch lezen presteert Michael matig. Hij zoekt uit zichzelf geen ondersteuning bij de leerkracht. Voor alle zekerheid moet je zijn situatie nader gaan analyseren.

Keuze Bjorn:
Dit is juist.
Hij zoekt uit zichzelf geen ondersteuning bij de leerkracht. Voor alle zekerheid moet je zijn situatie nader gaan analyseren.

Signaleren van leerlingen met mogelijk specifieke onderwijsbehoeften

Selecteer extra kolommen

	Spec. Behoefte	sociaal-emotioneel functioneren: signalering met PDO SEO Eduforce	sociaal-emotioneel functioneren: sociogram - taakgericht samenwerken	sociaal-emotioneel functioneren: sociogram - sociaal samenwerken	aantekeningen leerkracht	beoordeling op het rapport: gedrag in de groep	beoordeling op het rapport: leerkracht
Josta							
Robin	☒	<i>i</i>	<i>i</i>	<i>i</i>	<i>i</i>	g	
Michael	☒	<i>i</i>	<i>i</i>	<i>i</i>	-	rv	
Marijn	☒	<i>i</i>	<i>i</i>	<i>i</i>	<i>i</i>	rv	
Bjorn	☒	<i>i</i>	<i>i</i>	<i>i</i>	<i>i</i>	v	

Figuur 6: feedback bij een stap uit het programma

Tijdsduur

Indien de gebruiker de achtergrondinformatie van het programma niet toepast, vraagt het doorlopen van het proces minimaal 8 uur. Vanzelfsprekend is extra tijd nodig indien de gebruiker deze achtergrondinformatie wel toepast.

Het is mogelijk om het programma op elk tijdstip gedurende kortere of langere tijd te onderbreken; de stappen die doorlopen zijn, worden per gebruiker continu vastgelegd. Ook kan de gebruiker een overzicht oproepen van het aantal pogingen om tot het juiste antwoord te komen.

Meer informatie

Voor meer informatie kunt u via [e-mail](#) contact opnemen met drs. P.F.M. Leeuwestein-Verbeek, projectleider namens het Ruud de Moor Centrum.

Ook is het mogelijk het [programma](#) te gebruiken. Via het inlogscherf kunt u een account aanvragen. De benodigde gegevens worden u hierna zo snel mogelijk toegestuurd.

Literatuur

Jeninga, J., Louwe, J.J. & Van Meersbergen, H.J.A.L. (2010). De 1-zorgroute sociaal-emotionele ontwikkeling; een web-based trainingsprogramma. Ter publicatie aangeboden aan het VELON-Tijdschrift voor Lerarenopleiders.